

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania K. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
o składki na ubezpieczenia społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 lipca 2024 r.,
skarg kasacyjnych ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 12 września 2023 r., sygn. akt III AUa 1393/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia
do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 12 września 2023 r. oddalił apelację odwołującego się K. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 czerwca 2021 r., którym oddalono dowołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie z dnia 18 marca 2016 r. przenoszącej na odwołującego się, jako byłego Prezesa „P.” Spółki z o.o. (dalej jako Spółka),

odpowiedzialność za zobowiązania tej Spółki z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres od października 2012 r. do czerwca 2013 r. w łącznej kwocie 909.194 zł, na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za okres od stycznia do czerwca 2013 r. w łącznej kwocie 202.507,21 zł oraz na Fundusz P. i Fundusz G. za okres od marca do czerwca 2013 r. w łącznej kwocie 74.814,03 zł (pkt I) oraz zasądził od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 8.100 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od daty uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (pkt II).

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się zarzucanych w apelacji naruszeń przepisów postępowania ani prawa materialnego i prawidłowo przyjął, że odwołujący się nie wykazał, aby wniosek o upadłość zarządzanej przez niego Spółki został złożony we właściwym czasie. Skoro przesłanki uzasadniające wystąpienie z takim wnioskiem wystąpiły już w listopadzie 2012 r., a wniosek złożono w maju 2013 r., to z naruszeniem dwutygodniowego terminu do jego złożenia, a ponadto był on bezskuteczny, gdyż został zwrócony wobec nieusunięcia braków formalnych. Okoliczność, że księgowy oraz prawnik wprowadzili odwołującego się w błąd co do powstania obowiązku i samego trybu zgłoszenia wniosku o upadłość zarządzanej przez niego Spółki jest bez znaczenia, ponieważ niezgłoszenie upadłości oraz brak postępowania układowego we właściwym czasie na skutek błędnie udzielonej pomocy prawnej nie zwalnia członka zarządu od odpowiedzialności za zaległości składowe spółki na podstawie przesłanki braku zawinienia, o której mowa w art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 2383 ze zm.). Przesłankę braku winy określa się bowiem na podstawie obiektywnego miernika staranności, jakiej można wymagać od osoby należycie dbającej o swoje interesy. Sąd Apelacyjny oddalił liczne wnioski dowodowe odwołującego się, ponieważ przed pierwszą instancją jego profesjonalny pełnomocnik nie zgłaszał zastrzeżeń do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. na uchybienie przepisom postępowania w tym zakresie, co wyklucza możliwość późniejszego powołania się na te uchybienia, a ponadto nie zostało wykazane, aby zawnioskowane dowody spełniały wynikający z art. 227 k.p.c. wymóg istotności dla rozstrzygnięcia sprawy.

Nie było też podstaw do wezwania do udziału w sprawie spadkobierców E. B., ponieważ sprawował on funkcję członka zarządu Spółki od dnia 18 lipca 2013 r. i mógł ponosić odpowiedzialność tylko za zaległości Spółki powstałe w czasie, gdy pełnił on funkcję członka zarządu. Zbycie przez odwołującego się udziałów na rzecz E. B. i udzielone przez niego zwolnienie odwołującego się z długu Spółki nie ma mocy prawnej w stosunku do obowiązków publicznoprawnych. Natomiast wnioski o przesłuchanie świadków co do faktów, które nie były sporne albo zostały wykazane dokumentami urzędowymi (w tym złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości) nie zmierzały do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy. Bezzasadny był wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości i rachunkowości, ponieważ odwołujący się nie wskazał innej daty powstania niewypłacalności Spółki ani daty zaistnienia ewentualnych przesłanek do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie jej upadłości niż wynikało to z akt sprawy. Zadaniem biegłego nie jest poszukiwanie dowodów i okoliczności mających uzasadniać argumentację stron, lecz dokonanie oceny przedstawionego materiału z perspektywy posiadanej przez biegłego wiedzy.

Odwołujący się zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, a także wniósł o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Skarga kasacyjna została oparta na naruszeniu przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: 1) art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 227 w związku z art. 278 § 1 w związku z art. 382 w związku z art. 232 k.p.c., 2) art. 235² § 1 pkt 5 k.p.c., przez bezzasadne pominięcie licznych wniosków dowodowych, 3) art. 477¹¹ § 2 k.p.c., przez nierozpoznanie wniosku o zawiadomienie spadkobiercy E. B. o toczącym się postępowaniu, 4) art. 227 w związku z art. 232 k.p.c., przez niedopuszczenie licznych dowodów z akt sądowych i administracyjnych w innych sprawach, zeznań świadków i innych dokumentów, wymienionych przez skarżącego, 5) art. 227 w związku z art. 278 § 1 w związku z 232 k.p.c., przez niedopuszczenie opinii biegłego z zakresu rachunkowości, 6) art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., przez nie odniesienie się Sądu Apelacyjnego do wszystkich zarzutów apelacji, 7) art. 143 k.p.c., przez niedoręczenie R. T. odwołania i wszystkich

dalszych pism procesowych, 8) art. 98 § 1 k.p.c., przez bezzasadne zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę 8.100 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od daty uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność skargi z uwagi na naruszenie „dyspozycji co najmniej art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c.”, wskazując - po zacytowaniu treści tego przepisu - że Sąd Apelacyjny „obowiązkowi temu nie sprostął, co doprowadziło do naruszenia przedmiotowej normy prawnej. Gdyby nie to uchybienie procesowe, to co najmniej uzasadnienie (a może także i sentencja wyroku) wyroku Sądu drugiej instancji musiałoby mieć inną treść, tj. bardziej korzystną dla K. S., tj. doszłoby do ustalenia, późniejszej daty niewypłacalności P. sp. z o.o., a także ustalenia późniejszej daty na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości, co z punktu widzenia przesłanek egzoneracyjnych dla prezesa zarządu P. sp. z o.o. miało istotne znaczenie. Wyżej wymienione uchybienie doprowadziło do dalszego naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów postępowania - art. 227 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uregulowana w Kodeksie postępowania cywilnego instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest między innymi istotne ograniczenie dostępności tego środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³

§ 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2011 r., III UK 209/10, LEX nr 1647084). Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie wymienionych we wniosku przepisów postępowania.

Ustosunkowując się do przywołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy stwierdzić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 k.p.c., lecz o naruszenie

kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; z dnia 15 maja 2018 r., II CSK 2/18, LEX nr 2497594). Przy czym przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; z dnia 17 maja 2018 r., IV CSK 599/17, LEX nr 2499804). Utrwalony jest także pogląd, że w razie oparcia skargi kasacyjnej na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tj. na podstawie zarzutu naruszenia przepisów proceduralnych, co miało miejsce w niniejszej sprawie, konieczne jest, aby - poza naruszeniem tych przepisów - skarżący wykazał, że konsekwencje wytkniętej w skardze wadliwości postępowania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436; z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 573/17, LEX nr 249707).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy oznacza to, że skarżący przy pomocy zarzutów naruszenia przepisów postępowania powinien zmierzać do wykazania, iż wadliwość procedowania przez Sąd drugiej instancji była na tyle istotna, że doprowadziła do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym orzeczeniu. Wynik sprawy bowiem, to jej rozstrzygnięcie, które jest oparte na przepisach prawa materialnego zastosowanych w ramach subsumcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego pod właściwy przepis. Inaczej rzecz ujmując, zarzuty

naruszenia przepisów postępowania nie mogą być celem samym w sobie, lecz muszą służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego, który stanowi rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia.

Wniesiona skarga kasacyjna w żadnym zakresie wymienionych wyżej warunków, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. jednak nie spełnia.

Skarżący oczywistej zasadności skargi upatruje w naruszeniu art. 387 § 2¹ pkt 1, art. 227, art. 278 § 1, art. 232 i art. 381 k.p.c. oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, jednak w żadnym miejscu nie wykazując, aby powyższe uchybienia procesowe rzeczywiście były na tyle istotne, że doprowadziły do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) prawa materialnego będącego podstawą prawną rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie. W sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę wyroku sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych w podstawie kasacyjnej mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. W skardze kasacyjnej nie powołano jednak jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego. Utrwalony jest także pogląd, że skoro zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, to i o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, LEX nr 1222170 oraz z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 408/13, LEX nr 1646932). Ponadto zauważyć trzeba, że art. 227 k.p.c. ma zastosowanie przed sądem pierwszej instancji, a jego odpowiednie stosowanie przez sąd drugiej instancji wymaga jego powiązania z art. 391 § 1 k.p.c., czego w skardze brak. Związanie Sądu Najwyższego podstawami skargi kasacyjnej wyklucza dokonanie jakiegokolwiek uzupełnienia w powyższym zakresie i podważa tezę o oczywistości skargi kasacyjnej w związku z postawionym zarzutem naruszenia art. 227 k.p.c. przez Sąd Apelacyjny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2014 r., I CSK 1778/23, LEX nr 3718168).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest również pogląd, że naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia (aktualnie uregulowanych w art. 327¹ i art. 387 § 2¹ k.p.c.) jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej czyli gdy stwierdzone wady mogły mieć szczególnie negatywny wpływ na wynik sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, LEX nr 950715 czy z dnia 7 grudnia 2022 r., III PSKP 8/22, LEX nr 3546338), co w rozpoznawanej sprawie nie ma miejsca.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]